

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Минко Стоев Хаджийски,

на дисертационния труд на **Христос Дувлос** на тема „**Характеристики на самооценката при деца, склонни към агресия в училище**”, представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, по професионално направление 3.2 Психология, (Педагогическа и възрастова психология) Научен ръководител: доц. д-р Иван Кръстев

Актуалност и значимост на разработения научен проблем

Агресията между хората е един от най-честите и като, че най-изследвани психически феномени. Не е случаен факта, че съществуват толкова много теории за нейното обяснение. Интересно е и друго нещо. Едно агресивно поведение при един и същ субект в една и съща ситуация, може да бъде задоволително обяснено от гл. точка на различни и даже противоположни по смисъла си теории. Интересен е и факта, че въпреки множеството изследвания и разработените на тяхна база програми, възпитателни и терапевтични подходи, агресията продължава да бъде значим психологически и социален проблем, особено при подрастващите. Това от своя страна дава възможност за нови търсения в теоретичен и практико-приложен план. В този смисъл насочването на автора към връзката между агресията и самооценката при учениците от определена и то по принцип проблемна възраст е полезно и необходимо, както за гръцката етно-културна реалност, така и в по-общ научен план.

Обща характеристика на разработката

Представеният за рецензиране дисертационен труд е пресечна точка между психологията на личността и педагогическата психология и разглежда връзката между самооценката и склонността към агресия.

Разработката е структурирана в 8 части, включително уводът и заключението. Текстът е разположен в обем от 133 страници, който включва 50 таблици, 39 графики. Цитираната литература обхваща 100 заглавия на гръцки и английски език. Същите са добре подбрани и дават достатъчна информация по изследвания проблем.

Оценка на научно-приложните резултати и приноси на дисертационния труд

1. В уводната част се дават основните ориентири на изследователския проблем. Посочва се относително голямото разпространение на агресивни прояви сред учениците, достигащо според някои изследвания до над 40%. Разглежда се общо връзката „агресия - самочувствие”, която не е докрай категорично изучена, поради факта че повод за агресия може да бъде както ниското, така и високото самочувствие. Обосновава се необходимостта от отчитане на факторите ,които определят самочувствието и агресията, включително половите различия и семейната среда.
2. В теоретичната част са представени съществени за разбирането на темата и обосноваващи изследването на проблема положения. Дава се едно универсално определение за агресия и се описват някои нейни видове. Специално внимание е отделено на детската агресия, проактивна (инструментална) и реактивна. Разгледани са причините и факторите за агресия в т.ч. междуродителски отношения, отношения деца-родители, роля на връстниците, медиите, социалните мрежи и видео игри. Специално внимание е отделено на срамежливостта, като личностно диспозиционен фактор.

3. Съществен с оглед на тезата е параграфът, който разглежда релацията „самочувствие –агресия”. На основата на надеждни източници се показва влиянието и на високото и на ниското самочувствие върху формирането на агресивни нагласи и поведения. Заслужават внимание двете изведени положения, а именно, че „ниско самочувствие и нарцисизъм” водят до повишена агресия, както и това, че „агресията може да бъде алтернативен източник на самочувствие”. Тук следва да се отбележи, макар и неназована пряко, връзката с Аза.
4. В третата част на дисертацията е представена методологията на изследването. Целта правилно е определена в съответствие със зададената тема. Като цели са определени и четири изследователски намерения. Издигнати са четири хипотези, които са съответни на изследователската цел и верифицируеми. Добро впечатление прави тяхното научно обосноваване. Методиката е описана подобаващо, основана на събирането с подходящи въпросници и статистически анализ на количествени и качествени данни.
5. Резултатите от изследването на зависимостите между агресивност, виктимност, самочувствие и влияние на семейната структура и пола на учениците са описани подробно и онагледени таблично и графично.
6. В заключението ,наред с обсъждането на резултатите от проверката на хипотезите се съобщават ограниченията, свързани с представителността и се дават насоки за бъдещи изследвания в тази насока.
7. Приносите, както самият автор ги определя са в новаторския характер на подобно изследване (първо в Гърция) и във

възможността резултатите да се използват при контрола на негативните явления в училищата.

Бележки

По съществуващото на работата нямам критични бележки.

Някои неща от редакционен характер могат да се кажат, като например понятия в автореферата (късно подрастващи, образователна способност, изобразителни мерки). Намирам за ненужно поставянето в началото на текста на дисертацията на „абстракт” и ключови думи.

Заключение

В заключение намирам, че дисертационният труд на **Христос Дувлос** на тема „**Характеристики на самооценката при деца, склонни към агресия в училище**” е интересен, новаторски и полезен за практиката, както на гръцката училищна среда, така и в по-широк мащаб. Считам, че отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и препоръчвам на членовете на научното жури да я присъди на нейния автор.

04.05.2021 г.

Член на научно жури:

/проф.д-р.М.Хаджийски /